

van toestemming voor het opnemen van de habitustekening uit de nalatenschap van Theo Arts. Ook dank ik hierbij het Nationaal Herbarium Leiden voor het uitlenen van herbarium materiaal van *Sematophyllum substrumulosum*. Tenslotte wil ik de leden van de mossenwerkgroep Groningen/Drenthe (Tidde Goldhoorn, Bep de Haas, Heddy de Keijzer, Sjef Pistor, Evert Rietsema, Irene Robertus en Pim de Ruiten) bedanken voor hun aandeel in de inventarisatie en naar het zoeken van meer en beter materiaal van de *Sematophyllum* tijdens de excursie op 22 jan. 2002.

Literatuur

- Beer, D. de & T. Arts, 2000. *Sematophyllum substrumulosum* (Musci, *Sematophyllaceae*), nieuw voor de Belgische Flora. Belg. Journ. Bot. 133 (1-2): 15-20.
- Frahm, J.-P. & D. Klaus, 2001. Bryophytes as indicators of recent climate fluctuations in Central Europe. Lindb. 26: 97-104.
- Hedenäs, L., 1992. Flora of Madeiran pleurocarpous mosses (Isobryales, Hypnobryales, Hookeriales). Bryoph. Bibl. Bd. 44, 165 pp.
- Holyoak, D.T., 1996. *Sematophyllum substrumulosum* (Hampe) Broth. in the Isles of Scilly: A moss new to Britain. Journ. of Bryol. 19: 341-345.
- Pierrot, R.B., 1974. *Sematophyllum substrumulosum* (Hpe.) Broth. dans l'île d'Oléron, Muscinée nouvelle pour le littoral atlantique français. Bull. Soc. Bot. Centre-Ouest, n.s., t. 5:115.
- Sim-Sim, M. & C. Sérgio, 1998. Distribution of some epiphytic bryophytes in Portugal. Evaluation and present status. Lindb. 23: 50-54.

***Sematophyllum substrumulosum* ook in Zuidoost-Brabant**

H.M.H. (Huub) van Melick

Merellaan 13, 5552 BZ Valkenswaard (e-mail h.vanmelick1@chello.nl)

Summary: *Sematophyllum substrumulosum* occurs in the province of Brabant as well

Another (second) locality of *Sematophyllum substrumulosum* in the Netherlands was discovered in a young, species-poor pine forest near Helmond (south-east Brabant) in 2002. The species was found on a decaying branch on the forest floor.

Nog voor het ter perse gaan van voorgaand artikel over de eerste vondst van *Sematophyllum substrumulosum* (Schorsdekmos) in Nederland, werd de soort ook in Zuidoost-Brabant gevonden. De verwachting dat deze mediterraan-atlantische soort wellicht ook elders in ons land zou worden aangetroffen, wordt hiermee bewaarheid.

Ter afsluiting van een dagexcursie in het kader van de mosseninventarisatie in Zuidoost-Brabant, werd op 13 september 2002 een weinig aantrekkelijk bosje bezocht van ongeveer drie hectare groot. De verwachting

tot het vinden van enkele 'bosmossen', die nog ontbraken op de schrale soortenlijst, bracht ons naar deze plek. Het bosje, iets ten noordoosten van Helmond (bloknummer 51.28.51), is een gesloten aanplant van dicht op elkaar geplaatste naaldbomen (*Pinus sylvestris*) van ongeveer 25 jaar oud. Door weinig lichtinval is de ondergroei vrijwel te verwaarlozen met enkele bodemmossen op de ruwe, zure naaldenhumus waaronder *Pleurozium schreberi*, *Pseudoscleropodium purum* en *Plagiothecium laetum*. Bryologisch is hier meestal weinig te beleven, maar toch! Tijdens een 'plaspauze' viel het oog op een wegterend dtuk vochtig naaldhout met mogelijk *Lophocolea heterophylla* die nog op de lijst ontbrak. Het vermoeden klopte maar behalve deze soort werd op het grotendeels kale hout ook nog een fertiel *Hypnum*-achtig mosje aangetroffen met een gesnaveld opercilum. De planten waren te klein voor *Rhynchostegium* en het korte sporogoon met een gesnaveld deksel sloot *Hypnum* eveneens uit. In het veld ontbraken de kennis en de ingeving tot een betrouwbare determinatie, dus thuis verder zoeken. Hier bleek het raadselachtige mos *Sematophyllum substrumulosum* te zijn, zowaar de tweede vondst in Nederland.

In het voorgaande artikel worden de gegevens over de morfologie, de ecologie en de verspreiding van *Sematophyllum substrumulosum* uitvoerig besproken. Ik beperk me nu slechts tot de vermelding van deze waarneming ruim twee jaar na de eerste vondst met de vraag hoeveel er nog zullen volgen.